

Аспекти управління підприємствами житлово-комунальної сфери: комплексний підхід

Т.Д. ТАУКЕШЕВА, канд. екон. наук

*в.о. заступника Харківського міського голови - директора
Департаменту бюджету і фінансів Харківської міської ради
61200 м.Харків, пл.Конституції, 7
gubf@citynet.kharkov.ua*

Питання надання якісних житлово-комунальних послуг населенню, підприємствам та організаціям не втрачає своєї актуальності. Це пов'язано з необхідністю системної трансформації основних засад функціонування житлово-комунального господарства, вдосконалення технології бюджетування цієї галузі, реформування системи управління нею.

Політичні фактори, відсутність макроекономічної стабілізації, чіткої методології прогнозування, недостатньо розвинений рівень державного управління бюджетними коштами не дають можливості досягнути гідних результатів в діяльності підприємств житлово-комунальної сфери.

В більшості таких підприємств спостерігається велика застарілість основних фондів, що пов'язано із тим, що переважна їх частина була накопичена ще з радянських часів, а переоснащення потребує дуже великих витрат бюджетних коштів. Постійно зростаюча збитковість цих підприємств є наріжним каменем сьогодення.

Все перелічене призводить не тільки до завищення вартості надаваних підприємствами послуг, але й до поступового погіршення їх якості. З цим явищем стикаються всі міста України, але ж єдиного підходу до вирішення проблеми так і не розроблено.

З одного боку може здаватись, що шляхом вирішення питання є підвищення тарифів на комунальні послуги. Але ж, їх не можна постійно підвищувати, незважаючи на те, що тарифи, які фактично встановлені та сплачуються населенням наразі не відповідають економічно обґрунтованим. В той же час зрозуміло і те, що при всіх обставинах необхідно витримувати певний баланс між доходами населення та вартістю отримуваних ним послуг.

З іншого боку, виходом із ситуації може вбачатись виділення бюджетних коштів на переоснащення основних фондів комунальних підприємств.

Такі кошти виділяються, але ж їх вкрай недостатньо. Наприклад, потреба м. Харкова в коштах на реалізацію інвестиційних проектів з технічного переоснащення інженерних комунікацій щорічно складає 89,0млн.грн. В той же час, Загальнодержавною програмою реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009-2014 роки місту Харкову на зазначені цілі в 2010 році передбачено лише 5,6млн.грн.

Так, обмежені можливості доходної частини бюджетів існують. Але чи є це основною завадою на шляху розвитку галузі? Існують ще і поняття ефективного використання коштів, економічній доцільності тих чи інших заходів.

Практика доказує, що не можна просто «латати дірки» шляхом постійних вливань в об'єкт управління. Необхідно мати комплексний підхід до проблеми, який би включав в себе не тільки фінансування, але і розумне управління, розробки стратегії, довгострокових програм розвитку, спрямованих на становлення галузі. В іншому разі ті кошти, які будуть поступати підприємствам чи від підвищених тарифів, чи від бюджетного фінансування, будуть просто «проїдатися» ними на поточні потреби, без отримання довгострокового сталого результату.

Візьмемо наприклад всім відоме харківське комунальне підприємство «Міськелектротранс». При підвищенні тарифів на проїзд в 2,5 рази (з 40коп. до 1грн.) в липні 2008 року, сума фінансової допомоги зазначеному підприємству з міського бюджету міста Харкова за 2008-2009 роки склала 152,8млн.грн., що на 38% більше, ніж за 2006-2007 роки.

Парадоксально, але суми, що виділяються з міського бюджету, зростають нарівні зі зростанням рівня збитковості підприємства.

Причин такого явища можна знайти багато, але ж ясно одно – заходи, які вбачаються на перший погляд панацеєю та порятунком для підприємств та полягають в простому їх фінансуванні за допомогою підвищення тарифів чи виділення коштів з бюджету, без комплексного підходу до вирішення проблеми такими зовсім не є.

Комплексний підхід повинен містити всі аспекти управління підприємствами житлово-комунальної галузі.

Так, важливим інструментом державного управління є проведення послідовної політики, яка ґрунтується на удосконаленні підходів до фінансового забезпечення житлово-комунального господарства, узгоджені інтересів держави та суб'єктів господарювання, ефективному використанні бюджетних коштів, впровадженню механізмів залучення позабюджетних коштів.

В сучасних умовах існування житлово-комунального господарства необхідно забезпечити рентабельність житлово-комунальних підприємств, створити конкурентне середовище на ринку послуг житлово-комунального господарства, стимулювання технічної модернізації та енергоефективності.

Такий підхід потребує планомірного приведення тарифів на житлово-комунальні послуги до економічно обґрунтованих, включаючи інвестиційну складову, запровадження надання адресних субсидій окремим категоріям громадян для компенсації витрат, пов'язаних з оплатою житла та комунальних послуг, вдосконалення системи місцевих запозичень для реалізації проектів модернізації житлово-комунальної інфраструктури, зниження податкового навантаження шляхом встановлення підприємствам галузі нульової ставки податку на додану вартість на житлово-комунальні послуги та введення касового методу при визначенні прибутку на податок для житлово-комунальних підприємств.

Виходячи з вищезазначеного, можна дійти висновку, що досягнути результатів реформування житлово-комунального господарства за рахунок бюджетних коштів неможливо без запровадження комплексних заходів становлення і розвитку галузі, без втілення принципів ефективного і якісного управління, спрямованого на узгодження основних цілей розвитку галузі з пріоритетами досягнення житлово-комунальними підприємствами запланованих показників соціальної результативності та економічної ефективності.